

például egy olimpiai stadiont kell oda építeni... Ugyanakkor a kínai városban nincs igazán polgárság, több ezer éve a központi államnak van alárendelve. A kínai város modernizálása a tengerparton történt, azokon a részeken, ahol a XIX. század végén a nyugati hatalmaknak koncessziós behatolási területeik voltak, de a befolyásuk nem terjedhetett tovább. Miközben a hagyományos kínai város befelé fordult, a szárazföldet szervezte. Mi a helyzet az orosz várossal? A városhálózat roppant mértékben alakul át. Kétszáz év óta az orosz, majd a szovjet birodalom mindenáron igyekezett az Uráltól keletre telepíteni a népességét, hogy feltárják Szibéria hatalmas természeti kincseit. Jól ismert, hogy ezek nem mindig természetes vándorlások voltak, hanem gyakran száműzetés vagy kényszermunka. Szibériából most, leszámítva a kőolajban vagy földgázban gazdag területeket, áramlik vissza a népesség Európába, mert az európai orosz város sokkal inkább fejlődést mutat, mint valamikor ezek a nyersanyagra, hadiiparra alapozott városok.

Moszkva egyedülálló jelenség az egész orosz városrendszerben, föltehető, hogy elővárosaival együtt mára Európa legnagyobb városa, tízmilliós népességgel. De Oroszországnak ma már megint egyetlen ablaka van Európára: Szentpétervár. Az orosz városrend-

szerből leváltak a korábbi szovjet szövetségi köztársaságok jelentős városai. A Szovjetunió szétesése egyúttal az orosz gyarmatbirodalom végét is jelentette; a jelen városrendszer csontka, amputáltak a peremeit, ez is egészen sajátos urbanizációs folyamatokat produkál.

Az utazással kezdtük a beszélgetést, végül az érdekelne, hogy mi volt a legemlékezetesebb úti élménye?

Egy geográfus számára olyan vidékek is nagyon érdekesek, amelyek nem turistacélpontok, nekem hatalmas élményt jelentettek a mongol szyeppéken, meg a Góbi-sivatagban eltöltött napok, vagy az átkelés az Andokon Argentína és Chile között... A világ sokszínűsége önmagában érdekes, és a sokféle, nagyon különböző ember, akikkel mégis mindenütt szót értettem – csak őszintén kell közeledni, és viszonzózzák. De a legnagyobb élmény, ha hazajön az ember. Én nagyon pesti ember vagyok, bár hét évet töltöttem külföldi egyetemeken, a csodálatos klímájú Dél-Kaliforniában vagy Franciaországban, de a kedvencem Budapest.

Kulcsszavak: *Laureat d'Honneur, Nemzetközi Földrajzi Unió, regionalitás, geográfia, globalizáció, egyenlőtlenségek, urbanisztika, Oroszország, Kína, tér és társadalom*

Tudós fórum

KITÜNTETÉSEK A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE ALKALMÁBÓL

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége kiemelkedő tudományos életműve elismeréseként **Eötvös József-koszorúval** tüntette ki

Bencze Gyulát, a fizikai tudományok doktorát,
az MTA Központi Fizikai Kutatóintézet
Részecske és Magfizikai Kutatóintézetének professor emeritusát,

Benedeczky Istvánt, a biológiai tudomány doktorát,
a Szegedi József Attila Tudományegyetem nyugalmazott egyetemi tanárát,

Bényei András, a műszaki tudomány doktorát,
a Budapesti Műszaki Egyetem professor emeritusát,

Bíró Ferencet, az irodalomtudomány doktorát,
az Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Irodalomtudományi Intézetének
professor emeritusát,

Csáki Endrét, a matematikai tudományok doktorát,
az MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézetének tudományos tanácsadóját,
nyugalmazott kutatóját,

Szilágyi Györgyöt, a közgazdaságtudományok doktorát,
a Közgazdaságtudományi Egyetem nyugalmazott egyetemi tanárát.

*

Az Oláh György-díj kuratóriuma – Oláh György, Nobel-díjas tudós adományozásának segítségével – **Oláh György-díjat** adományozott

Szöllősi György PhD-nek.

A Simonyi Károly-díj szakkuratóriuma
Simonyi Károly fizikai díjat adományozott

Mihály Györgynek, az MTA rendes tagjának.

*

Simonyi Károly Mérnöki Díjat adományozott

Arató Péternek, az MTA rendes tagjának.

*

A Paksi Atomerőmű Részvénytársaság és a Wigner Jenő-díj kuratóriuma
Wigner Jenő-díjat adományozott

Holló Elődnek, a VEIKI Villamosenergiaipari Kutató Intézet Rt. szakigazgatójának,

Köteles Györgynek, az orvostudomány doktorának.

*

A Richter Gedeon Részvénytársaság és a Magyar Tudományos Akadémia által
 alapított díj kuratóriuma **Bruckner Győző-díjat** adományoz

Hudecz Ferencnek, a kémiai tudomány doktorának,
 az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Szerves Kémiai Tanszéke professzorának,
 az egyetem rektorának.

*

A 40 éven aluli kutatóknak kiadható **Bruckner Győző-díjat** a kuratórium

Soós Tibor PhD-nek, a Magyar Tudományos Akadémia
 Kémiai Kutatóközpontja laboratóriumvezetőjének adományozta.

*

A „Hevesy György-díj a nukleáris kutatásért” kuratóriuma
 a díj I. kategóriáját adományozza

Cserhádi Andrásnak, a Paksi Atomerőmű ZRt. projektvezető-helyettesének.

*

A Hevesy György-díj fiatal kutatóknak létesített
 II. kategóriáját adományozza

Kerkápoly Anikó Beatrix PhD-nek és Radó Krisztián PhD-nek.

*

A Mikó Imre-díjat, valamint a díj mellé
 a Magyar Közlekedési Közművelődésért Alapítvány
Mikó Imre-emlékplakettjét a kuratórium életmű kategóriában

Rosnyai András nyugalmazott mérnökfőtanácsosnak és
 Tamás László nyugalmazott mérnökfőtanácsosnak,

aktív szakember kategóriában pedig

Tarnai Géznak, a közlekedéstudomány kandidátusának ítélte oda.

*

A Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaság által alapított díj kuratóriuma a
 2008. évi **MOL Tudományos Díjat** megosztva ítélte oda

Thernesz Arturnak, Vuk Tibornak, dr. Szirmai Lászlónak és Hancsók Jenő PhD-nek.

*

A Kapolyi László akadémikus által alapított díj kuratóriuma a 2008. évi
Vitális István Tudományos Díjat

Derekas Barnabás okleveles bányamérnöknek és
 Sulyok Pálné okleveles bányamérnöknek adományozta.

*

A NEST Alapítvány és a Magyar Tudományos Akadémia által felkért
 díjbizottság a 2008. évi **Juhász-Nagy Pál-díjat**

Bartha Sándornak, a biológiai tudomány kandidátusának adományozta.

*

A Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Szabadalmi Hivatal képviselőiből alkotott kuratórium **Akadémiai Szabadalmi Nívódíjban** részesítette:

Kalaus Györgyöt, az MTA doktorát, kutatóprofesszort,
a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Alkaloidkémiai Kutatócsoportjának vezetőjét,

Marosi Györgyöt, az MTA doktorát, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi
Egyetem Szerves Kémiai Technológia tanszék professzorát,

Reményi Károlyt, az MTA rendes tagját.

*

Október 30-án Pálincás József, az MTA elnöke adta át a 2008-ban alapított,
és az idén első ízben odaítélt **Pungor Ernő-díjat**

Gyurcsányi E. Róbert kémikusnak.

A kitüntetetteknek gratulál a Magyar Tudomány szerkesztősége.

A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPÉNEK KÖZPONTI GONDOLATA: A TUDOMÁNY AZ ÉLHETŐ FÖLDÉRT

A Magyar Tudományos Akadémia 2008. évi rendezvénysorozata a kék bolygó körül forgott, a négy elem: a föld, a víz, a levegő és a tűz, illetve ötödikként az ember jegyében. A számos előadás és program közül idézünk fel néhány gondolatait.

Csépe Valéria • Az ember

Ön azt mondta, hogy az egészből kell visszavezetnünk, és fokozatosan lebontanunk a világot. Miért?

A pedagógiai gyakorlat évszázadok óta tisztában van azzal, hogy az iskolát kezdő gyerekek már sok mindent tudnak, és persze a világról rengeteg benyomásuk és egyfajta naiv, ám rendszerbe szervezett tudásuk van. Ez a globális tudás sokszor az egyediből általánosítva jön létre, a kialakult tudás részleteihez nincs hozzáférésük, a világról megszerzett ismereteik rendszere mindenekelőtt gondolkodásuk fejlettségét tükrözi jól, de nem az objektív valóságot. Ezt leginkább a kutatási területemről kiragadott példával tudnám megvilágítani.

A tipikusan fejlődő gyerekek túlnyomó többsége jól használja anyanyelvét; nagy szókinccse van, jól formált mondatokat képez, megérti a beszédet, környezetével kommunikál. Akkor azonban, amikor ehhez az addigra már meglehetősen jól használt nyelvhez hozzá kell rendelni egy új, adott kultúra

konvenciói szerint használt jelrendszert. Jól használt, azaz egységeiben jól működik, s néhány összetevőjéhez – ilyen a szótagszerkezet – már elég jól hozzá is tudnak férni a gyerekek. Az olvasás alapozásához azonban már nem elég az egészhez vagy a nagyobb egységekhez hozzáférni, azokat hangokra kell bontani. Persze már az egészen kicsiknél is elérhető, hogy adott szóhoz hozzárendeljék annak kijuttatott változatát. Ez azonban nem olvasás, csupán mintázat-felismerés. A babákat „olvasni” tanítók is csak ennyit tudnak a gyerekekből kipréselni, s ha elég szerénytelenek, fennen hirdetik, hogy olvasni, tanítani már a bölcsődében el lehet kezdeni. Persze járni tanítani is lehet a kicsi babákat a bébikompanyban. Csak éppen feleslegesen, s nem jó következményekkel. A szavak hangokra bontása, s ennek „felfedezése” nélkül aligha lehet megtanulni azt a szabályt, hogy miként is rendeljük az egyes hangokhoz a betűket vagy azok kombinációit. Ezek után már ennek a tudásnak a birtokában építjük fel a szóformákat úgy, hogy azok jelentését villámgyorsan megértjük, de ha kell, akkor mindig hozzáférhessünk az alkotóelemekhez. Ez más tudástípusokkal is így van. A világ törvényszerűségeiről megszerzett tudás egészen, elemeire csak a tudományosan alapozott, s a gyerek nyelvére lebontott, az adott életkorra jellemző gondolkodási fejlet-